

ERDÉLYI GAZDA

MECJELEN

minden hónap közepén és végén
legalább 1 iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czímzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-11	1-31	1-61	1-121	1-181	1-24
		széri hirdetéskor					
		ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
16/16	lap	14	36	70	120	160	200
7/16	"	7	18	35	60	80	100
4/16	"	3.50	9	17.50	30	40	50
2/16	"	1.75	4.50	8.75	15	20	25
1/16	"	.90	2.25	4.40	7.50	10	12.50

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadják Haasensten és
Vogler urak Pest, Bécs, Prága stb.
Mellékletek 5 o. é. f. ba számítatnak, a szükséges
példányszámról a kiadóhivatal ad felvilágosítást.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Erdélyi boraink legujabb diadala.*)

Folyó év nyarán Franciaországban Lyon váro-
sában nagy nemzetközi kiállítás rendeztetett, mely
május 1 től october 31-éig tartott. A nmlgu földmi-
velés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium még
13.924. sz. a. felhivta az „erdélyi gazdasági egylet“
1871.

figyelmét e tárlatra s kivált gabona- és lisztfélék, va-
lamint borok beküldését tartá kívánatosnak. Erdély
néhány ismert bortermelője, valamint az erdélyi pin-
cze-egylet is a magas felszólításnak eleget teendők, a
következő borfajokkal gazdagították a lyoni kiál-
lítást u. m.:

1) Az erdélyi pincze-egylet küldött:

1865-beli Tasnádi bakator	1866-beli Som
1862 " " "	1866 " Traminer
1866 " " "	1866 " Alex. Muscát
1866 " Furmint	1862 " Törökhegyi
1862 " Küküllőmenti	1862 " Rózsamáli
1848 " " "	1867 " Traminer
1834 " " "	1867 " Riesling
1862 " " ,sajtolás	1868 " Riesling
1868 " Riesling	1866 " Aszu.

2) Paget János:

1868-beli Szőkefalvi asztali bor	1866-beli Szőkefalvi leányka
1866 " " másolás	1866 " " leányka aszu
1868 " " traminer	1866 " " alexandr. "
1868 " " sauvignon	1866 " " croquant "
1868 " " welsch riesling	1868 " Gyéresi carbenet.

*) Tisztelettel felkérjük erdélyi t. laptársainkat a cikk szíves
átvételére. Szerk.

3) Gr. Mikó Imre:

1811-beli Preszákai szinbor	1848-beli Tasnádi szinbor
1827 " Magy. Herepei "	1862 " Marokházi "
1834 " Oláh-szilvási "	1866 " Preszákai aszu
1846 " " " "	1866 " Oláh Szilvási "
1848 " Tasnádi bakator	1866 " Tasnádi bakator.

4) Báro Bornemisza János:

1868-beli Mácsói riesling	1868-beli Algyógyi welsch
1868 " Kereszturi "	riesling

A kellő óvatossággal csomagolt — részben pas-
teurisált — borok még f. évi martius hóban utnak
indítottak, rendeltetésük helyére szerencsésen el is
jutottak és kiállítottak, de további sorsukról mind-
éddig mit sem hallottunk. De fáradhatatlan bortermelőink
megérdemlett jutalma ha késett is, azért nem maradt el,
mint az alábbi levél — melyet a t. czimzett ur szivességéből
egész terjedelmében közlünk — bizonyítja:

Lyon, 1872. november hó 12-én.

Kedves Paget ur!*)

Kiváló örömmre és szerencsémre szolgál ön-
nel tudatni, hogy a lyoni kiállításon társulatá-
nak szép borgyűjteménye a legnagyobb kitün-
totést

— első rendü dicsérő oklevelet —
nyerte.

*) A levél eredetije következő: Chér Monsieur Paget! J'ai
l'honneur et le plaisir de vous annoncer que la belle collection

A boroknak minősége s kifogástalan állapota egyaránt bizonyította ugy a jeles pinczekezelést, mint a palackkrahuzás gondos kezelését és méltán leköté a kóstoló bizottság figyelmét.

A bordeauxi szőlők borából küldött mustra is nagyon figyelemre méltó volt: minősége kitűnő, bouquet-je nagyon jó.

Fogadja azért, kedves uram, — ugy saját személyét illetőleg, valamint társaival együttesen is, kikkel ezt közölni kérem — őszinte szerencsekívánataimat ezen ép oly szép, mint méltán megérdemlett sikerre nézve; — fogadja végre legszivesebb és legtiszteletteljesebb érzelmeim kifejezését.

E. Terrel des Chenes. s. k.

Borbíró bizottsági elnök
a lyoni kiállításon 1872.

Ime egy újabb diadala erdélyi borainknak, melyre méltó büszkeséggel utalhat a szakértő kiállító; melyből biztatást bátorítást merithet e hon minden szőlőtermelő fia!!

De a kiküzdött fényes eredmény csak akkor lesz egész hazánkra üdvösen kiható, ha minden vidékre, minden fekvésre, minden talajra nézve a legmegfelelőbb borszőlőfajokat lelkiismeretesen megállapítva e kitűnő minőséget a nemzetközi forgalom igényelte mennyiségben bocsáthatjuk a nagy világpiac rendelkezésére.

Gyümölcsseim.

I. Cseresznye félék.

(Folytatás.)

Nagy Gobet. (Grosser Gobet; Gros Gobet; Montmorency à courte queue.) E jeles holyagmeggy-

de vins de votre Société a obtenu à l'exposition de Lyon la plus haute récompense:

Un diplôme d'honneur.

La qualité et l'état irréprochable de ces vins, sous le rapport de la conservation et des soins donnés a la mise en bouteilles, ont beaucoup frappés les jurés degustateurs.

L'échantillon de vin de plants de Bordeaux a été aussi très remarqué: il était excellent et son bouquet très bon.

Recevez personnellement, cher Monsieur, et soyez assez bon pour faire agréer a vos coassociés mes sincères félicitations pour ce beau succès, si bien mérité, et veuillez agréer l'expression de mes meilleurs et plus respectueux sentiments.

E. Terrel des Chenes. m. p.

Président du Jury des vins
à l'exposition de Lyon
en 1872.

ról azt mondja Lucas legújabb munkájában (Auswahl werthvoller Obst sorten, IV. k. 129 l.) hogy „Igen nagy, laposgömb-alaku, világos-piros, köldökpontjánál igen benyomott meggy; ugy csemege gyümölcsnek, mint háztartási czélokra egyiránt alkalmas. Magvától megfosztva ugy befőzésre, mint aszalásra kiválóan ajánlható már azért is, hogy fájáról ért korában, kevés vigyázat mellett is ugy szedhető le, hogy magva a fán, illetőleg a száron marad, melyhez erősen oda szokott tapadni.

Fája nem igen szokott nagyra nőni; de igen termékeny s egyáltalán fogva nem kényes.“

Fajfámon, melyre háromféle holyagmeggy volt oltva s közülök kettő a mult, szigoru télen teljesen kiveszett, — a nagy Gobet teljesen épen maradt meg társai közt, sőt növekedésében is élénkebb lön ott, mint tavaly volt. Mult évben aug. 6-án sajmeggy alanyra tett alvó szemzéseim, ez évben szép ágas, 3!-nyi magas gulafácskákat neveltek. (KG. 1871 II. 259.)

Érik a cseresznyeérés 4-ik hetében.

* * *
Ostheimi meggy. (Ostheimer Weichsel; Cerise d' Ostheim.) Savanyu meggyfaj. Oltóvesszejét 1870-ben kaptam, Reutlingenből. Az idén termett először fajfámon, hol a vele beoltott ág dúsan meg volt rakódva gyümölcsrel. Le van hosszasan irva honi nyelvünkön is dr. Entz Kert. füzeteiben (XIII. füz. 105. l.), német nyelven pedig az Illustr. Handbuch-ban (III. k. 187. l.) Lucas legújabb művében, melyet az előbbi meggyfajnál idéztem, röviden így jellemzi: „középnagy; szép, laposdad-gömbölyü, minden tekintetben jeles, fekete meggy; csemegének s gazdasági czélokra, nevezetesen aszalásra és befőzésre igen alkalmas.

Fája, mely gyökről is elszaporodik, csak bokoralakban nő; termékeny agyagföldben évenként dúsan terem. Édes cseresznyét-termő fára, korona magasságban oltva erőteljes szálafákat növelhetni belőle, melyek igen termékenyek; de a korona sűrűn álló ágacskáit, mihelyt a termés a fáról lekerült, megkivánják a ritkítást; mert különben egyes ágai vagy vesszei könnyen elhálnak.“

Nálam meggy-alanyon is, cseresznye-alanyon is, egészséges növekedést mutat.

Érik a cseresznyeérés 4-ik hetében.

Gyöknes Ostheimi meggy-fára ugy tehetünk szert, ha vele fiatal meggy-alanyokat közel a földhöz beoltunk s az előtört fiatal, nemes hajtásokat junius-

ban földdel $\frac{1}{2}$ lábnyi magasan feltöltögetjük. Az így letakart sarjak egy-két év alatt bizonyosan gyökeret eresztenek s aztán ősszel vagy tavasszal a meggyökerezett sarjakat az oltóhely fölött lemetéljük előbbi alanyaikról s külön álló fákul álló helyekre ültetjük ki.

* * *

Királyi amarella. (Königliche amarelle; Cerise amarelle; Royal hative.) Igen termékeny meggyfaj. Németországban nagyon el van terjedve, hol gyümölcséből finom aszalványt készítenek. Eljárásuk következő: a szárastól leszedett gyümölcsöt vesszéből font rácsra terítve beteszik az aszalóba, hol csak addig hagyják, míg kissé megránczosodik; aztán kiszedve onnét, ha egy kissé kihült, leszedik száráról, magvait kinyomkodják s úgy teszik újból teljes megaszalódás végett a szárítóba.

Oltóvesszejét 1870-ben Oberdiecktől kaptam. A próbaág bőven termett az idén a fajfán. Gyümölcssei egyeztek a leirással.

Származása. Régi gyümölcs lehet; eredetéről a gyümölcsészek semmi bizonyosat sem puhatolhattak ki. Oberdieck „Pomologische Notizen“ című munkájában azt mondja róla, hogy Angolhonban és Amerikában „Kentisch“ vagy „Early Richmond“ név alatt van elterjedve.

Érésideje. Érik a cseresznyeérés 2-ik hetében. Nálam az idén máj. végén és június elején ért. Fáján sokáig eltartható épségben.

Minősége. I. rendű.

Nagysága. Középnagy, kedvező évben nagy.

Alakja. Gömbölyű, mindkét végén, kivált pedig száránál laposra nyomott. Vágánya alig észrevehető. Köldökpontja mindig gödröcskében ül. Szára aránylag kicsiny; néha $1\frac{1}{2}$ " hosszú, zöld, néha pirosas, meglehetősen mélyedésbe helyezett.

Színe. Bőre szívós, elejénte átlátszó, fényes, világos piros; később kevésbé átlátszó s kissé homályos piros.

Izletése. Husa fehér, lágy, finom rostszálas, igen leves; leve teljes értével is alig színező; ize kellemes savanyu némi édességgel vegyítve. Magva kicsi, gömbölyű, még teljes értével is úgy a szárhoz tapad, hogy avval élvezetkor könnyen kihuzható a gyümölcsből.

Fája. Elég erőteljes, igen termékeny. Szálasfának korona magasságban cseresznye- vagy sajmeggy-alanyra oltandó, de buján növevény meggyen is jól diszlik. Közönséges meggy-alanyon azonban úgy

látszik, hogy sinylik. **Vékony,** hosszú ágai lelógásra hajlandók.

Vesszei. Fialal fákön középhosszak és közép-vastagok, fölfelé elvékonyodók elég nyílt szögekben fölfelé állók, világos vörösek vagy sötétbarnák, átetsző finom fehér hártáival bevontak, néhol pedig simák, fényesek; rendetlen levélközűek.

Levelei. Kicsinyek, fölfelé állók, többnyire visszás-tojásdadok (t. i. hegyök felé szélesebbek, mint nyelők felé), völgyesek vagy csatornásak, éles hegyben végződők. Csipkézete igen apró tompafogu. Levélnyele zömök, merev, völgyes; mirigyei többnyire egy vagy kettő közel a levél lapjához.

Rügyei. Elég nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, fakóval árnyalt barnák.

Leirói. Truchsess, Syst. Class. der kirschen-sorten 610. l. Oberdieck, Illustr. Handb. der Obstk. III. 533.

* * *

Orániai piros cseresznye. (Rothe Oranien kirische; Cerise rouge d' Orange.) A legédesebb holyagmeggyek egyike.

Oltóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktől. Az idén termett először.

Származása. Hihetőleg Hollandiából származik. Minél jelesebb valamely gyümölcsfaj, annál több hasonnevét kap időjárával. Az orániai piros cseresznyének igen sok hasonneve van,*) melyeket azonban hallgatással kell itt mellőznöm s csak is azért hozom ezt föl, hogy eggyel több okát adjam, miért kelljen e szép, finom, édes meggyet különös figyelemre méltatnunk s minél szélesebb körben elterjesztenünk?

Érésideje. Érik a cseresznyeérés 4—5-ik hetében. Nálam június közepén ért az idén.

Minősége. I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. A nagyobbak közé tartozik.

Alakja. Oberdieck szerint némely évben gömbölyű, máskor ismét kissé elszélesedő. Nálam mindkét alakban előfordult. Száránál meglehetősen, míg hegyénél csak kevésbé tompa vagy épen gömbölyű is. Két oldalról csak kissé van szélesre nyomódva, de hátsó részén, hol a vágány nyomát egy vonal jelöli, mégis inkább, mint elől, Vágánya nincs vagy csak alig észrevehető. Köldökpontja kis mélyedésben, nem épen a gyümölcs hegyénél, hanem kissé oldalt, hát-

*) A ki ezen hasonnevüket tudni óhajtja, utalom Dochnál (Führer in der Obstkunde III. k. 52 l.) és Oberdieck leírásaira, hol azokat mind elszámálva olvashatja.

rafelé van helyezve. Szára 1—2" hosszú, elég erős, sekély mélyedésbe helyezett.

Szeme. Bőre fényes, átlátszó, elejénte világospiros teljes értékkel kissé pirosabb, de folyvást áttetsző.

Ízlelése. Husa fehéressárga, gyöngéd, igen leves; leve nem színező, némi gyöngéd savanyval emelt édes, zamatos izü. Magva nem nagy, gömbölyü.

Fája. Elég erőteljes, lombos, igen termékeny. Szálasfának korona magasságban meggy vagy sajmeggy, söt cseresznye-alanyra is oltható.

Vesszei. Vékonyak, lelógásra hajlandók, fakóval árnyalt sötétbarnák, meglehetősen rövid levélközökkel bírók.

Levelei. Középnagyok, visszás-tojásdadok vagy széles lándzsások, hegyesek, többnyire csatornásan főlhajlók, hegyöknél kissé hanyattgörbülők, alul-fölül simák, fényesek, kemény szövetűek. Csipkázatuk szabálytalan hosszáságú — kissé tompa vagy éles — fogakból álló. Levélnyelők 1"-nél valamivel hosszabb, középvastag, igen halavány lilaszínű vagy zöldes-sárga, többnyire két apró miriggyel közel a levél lapjához.

Rügjei. Jókorá nagyok, hosszastojásdadok, hegyesek, fakóbarnák.

Észrevétel. Az Orániai cseresznye fáján nem tartható soká; gyümölcseit egyszerre érleli.*

Leírói. Truchsess, Syst. Cl. der kirschensorten. 456. l. Oberdieck, Illustr. Handb. der Obstk. III. köt. 175. l.

II. Szilvák.

Gr. Althan piros ringlója. (Gr. Althan's Reineclaude; Reineclaude rouge comte d' Althan.) Széles-gömb alakú, két végén laposdad, nagy gyümölcs; vágánya, mely alig észrevehető, néha két egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt; teljes értékkel lehámozható bőre elejénte sápadt piros, később sötétebb piros világosabb pontokkal márványozva; husa sápadt sárga, sugaras, meglehetősen tömör, leves, édes, finom borissal emelt kellemes zamatu; magvaváló.

Érik. Aug. 2-ik felében.

Fája. Erőteljes, bujanövésű rendkívül termékeny. Gyümölcse esős időjárással sem szokott fölrepedezni. Széles elterjedésre méltó, kitünően I. rendű csemegegyümölcs. (KG. 1870. 629. l. és 1871. II. 35. l.)

* * *

*) E cseresznyefajról, mely nálam eddig csak egy kis próbágon van meg, melynek vesszeit szemzésre használtam föl a nyáron, — a jövő tavaszi oltáshoz még nem szolgálhatok oltóvesszővel. Jövőre már igen!

Áttetsző ringló. (Durchscheinende Reineclaude; Reineclaude Diaphane.) Alakra és nagyságra a közönséges zöld ringlóhoz hasonló, I. rendű csemegegyümölcs; bőre finom, áttetsző, könnyen lehámoló, sárgás-zöld, meleg időjárással inkább sárga, pirossal mosott, pontozott és pettyezett; néha itt-ott fahéjszín foltok is akadnak rajta; hamva ritkás, rózsaszínbe játszó fehér. Esős években sem igen szokott repedezni. Husa zöldes-sárga, meglehetősen tömör, szétolvadó leves. Izét még kellemesebbnek találtam mint a zöld ringlóét. Magva a gyümölcs nagyságához képest kicsiny s husától nem minden évben válik el teljesen.

Fája. Buja növésű, vesszei egész hosszukban csaknem egyenlő vastagok, merevek, jól kidomborodó nagy ülőlapokkal. Fáját igen termékenynek mondják, de azt tapasztalom róla, hogy termőre későcskén fordul. Áttetsző ringló oltványaim a faiskolában talán rendkívüli buja növésük miatt sokat szenvedtek az elmúlt, szigorú télen; mit onnét gyanítok, hogy eme faj, állóhelyekre kiültetett, 4—5 éves fáim épen maradtak s termést is hoztak az idén.

Érik Sept. elején.

Mind ez, mind az előbbeni már csak azért is pártolandó; mert bőrük nem repedezik föl, mint a zöld ringlóé szokott esős időjárással; aztán mindkettő alkalmas csak úgy, mint a zöld ringló háztartási célokra is. (KG. 1870. 147. l.)

* * *

Besztercei szilva. (Hauszwetsche; Quetche d' Allemagne.) Így nevezetik a mi, közönséges magvaváló szilvánk, mely aszalásra, iz vagy lekvárfőzésre és csemegeként is egyiránt alkalmas. Sok helyt, a földmivelésre nem eléggé alkalmas vidékeken egész erdei láthatók hazánkban a besztercei szilvának, honnan a gyümölcs leginkább pálinkafőzésre (silvium) használtatik föl. A ki bővebben is akar olvasni róla, dr. Entz Kertészeti füzetében honi nyelvünkön körülményes leírását találhatja (XIII. füz. 5—18. l.)

Mint hogy a besztercei szilvának elvetett magváról szintén csak Besztercei szilva-fát nyerünk: e sokszoros használatra alkalmas szilvafajt magról is el lehet szaporítani. A magról kelt Besztercei szilvák azonban nem mindenkor tartják meg az eredeti faj minden tulajdonait; mert nemcsak izre és érés-időre, hanem alakra és színre nézve is többféle Besztercei szilvát ismerünk már. Legnemesebbek a Besztercei szilvák közt hazánkban: a Muskotály Besztercei szilva, a Nyakas Besztercei

szilva és Czukor Besztercezi szilvák. Ezeket lehelyökön — a hol t. i. magról kelhettek valamikor — gyöksarjaikról is el lehetne szaporítani, mint elszaporítható a közönséges, nem oltott Besztercezi szilva is: de legbiztosabb mégis oltás által elszaporítanunk. A Czukor Besztercezi szilva Nagybánya környékén van elszaporodva, honnan, miután ott nincsen ismerősöm, maig sem kaphattam meg: de a főnebb említett, más kettőt már birom gyűjteményemben s közülök a:

* * *
Muskotály Besztercezi szilva, termett is már nálam. Ugy fája, mint gyümölcseinek alakja, színe és nagysága teljesen egyezik a közönséges Besztercezi szilvával, de ize jobb; mert édesebb s e mellett illatos is. Háztartási célokra csak úgy alkalmas, mint a közönséges Besztercezi szilva. Széles elterjesztésre méltó faj, mely termékenységre — legalább itt, az alföldön — túlhaladja a közönséges Besztercezi szilvát.

Érik ugyanazon időben, mint a közönséges Besztercezi szilva.

A Besztercezi szilvákról érdekes adalékokat olvashat a kezdő gyümölcsész orv. dr. Pólya József urtól a KG. 1870. 806. lapján.

* * *
Coe aranycsepp szilvája. (Coe's rothgeflechte Pflaume; Coe's Golden Drop.) Kitünőleg I. rendű csemege-szilva.

Alakja. Meglehető tojásdad, szára felé hirtelen elvékonyodó s rövid csúcsban végződő; vágánya mély s a gyümölcsöt gyakran két egyenlőtlen félre osztja; szára alig 1" hosszú, csupasz, rozsdafoltos. Bőre szivós, teljes értékű lehámozható, arany-sárga színű, piros pontokkal és foltokkal. Husa zöldes-sárga vagy aranysárga, rendkívül leves, édes borissal emelt felleges-zamatu. Magva nem válik el husától.

Fája. Egészséges, korán és bőven termő. Nagy gyümölcsei Sept. elején érnek s a fán sokáig eltartathatók. (KG. 1870. 631. l.)

* * *
Decaisne szilva. (Decaisne's Pflaume; Prune Decaisne.) I. rendű csemege-gyümölcs, tyuktojás nagysága.

Alakra nézve tojásdad-gömbölyű, mindkét felől tompa-végű; vágánya jókora nagy, mely a gyümölcsöt hol egyenlő, hol egyenetlen félre osztja. A gyümölcs két oldala vagy orcája szembetűnőleg be van lapítva; nyele pedig rövid. Bőre finom, sárga-színű, pirossal ritkán pontozott; hamva ritka, fehéres.

Husa sárgás, sugaras, meglehető tömör; leve bő czukros, gyöngéd savanyval emelt kellemes ízű. Magvához csak itt-ott tapad.

Fája. Vig-tenyészetű, termékeny.

Érik e jeles szilvafaj aug. végén vagy sept. elején. (KG. 1871. II. 323. l.)

* * *
Fiumei zöld szilva. Nagyon hihető, hogy e szilvafaj nem más, mint a közönséges zöld ringlónak egyik, magról kelt változványa. A ki a zöld ringlót bírja; az a Fiumei zöld szilvát, mely anyjától csak abban különbözik, hogy gyümölcsei kisebbek, bizvást nélkülözheti. (KG. 1871. II. 358. l.)

* * *
Jefferson szilva. (Die Jefferson; Prune Jefferson.) Egy közönséges tyuktojásnál valamivel kisebb. I. rendű szilvafaj, mely jóságra a zöld ringlóval vetekedik, szépségre és nagyságra nézve pedig fölülmulja azt.

Alakja. Gömbölyűen tojásdad, két végén csaknem egyenlően boltozott. Vágánya többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára 1" hosszú, barna, csupasz, sekély mélyedésbe helyezett. Bőre vastag, lehámló, sárgaszínű, piros pontokkal és biborpiros pettyekkel behintett; itt-ott rozsdafoltok is láthatók rajta. Husa sárga, leves, tömörkés, igen kellemes czukrosizű. Magvától nem mindenkor válik el teljesen.

Érik aug. 2-ik felében.

Fája erőteljes, korán és bőventermő. (KG. 1871. II. 358.)

Bereczki Máté.

(Folytatása következik.)

Az idei bor-év.

Akármely elkényesztetett színéznőnek, vagy jól(?) ki-nevelt uri csemetének megjárta volna az a szeszélyeskedés, a mit az idei év jó és rossz kedvében elkövetett.

A nap, mintha lovainak gyepelői újból a regebeli gyermek kezére jutottak volna, gyújtva és perzselve szórta le sugarait, mikor csak is enyhe melegére lett volna szükségünk; majd mintha végkép bucsut akarna venni tőlünk, arcáját vészterhes fellegek alá rejtette, heteken, hónapokon át, martalékul hagyván földünket szünni nem akaró esőnek, romboló jégviharoknak, hegyeket bontó s völgyeket elöntő áradatoknak.

A tavasz tartós szárazsággal köszöntött be, mely május égető heve alatt aszálylává fokozódva, a tavaszi vetőmag nagy része nedv hiány miatt a földben veszett; a nyári folytonos esőzés következtében gaz verte fel a gyér kálást, míg másfelől ragya és üszög pusztított s a gazda

megköszönte, ha silány és vézna asztagai tartamából a vetéshez szükséges magot kiválaszthatta.

A mi más viszonyok közt az egyiknek romlása, pusztulása épen az — a másiknak előmenetele és boldogulása, az történt itt is; az időjárás kalandos forgása vált javára a szőlőnek, s a vető és arató siralma, vidámságot és örömet hozott a szőlésznek.

A decemberi fagyra rögtön következett két lábnyi hó takarója királyi ágyat készített fedés alá juthatott szőlőink téli álmára. Nem aggódunk legkevésbé sem a siberiai hideg miatt, mely gyümölcsöseink nagy részét teljesen tönkretette, sok év tapasztalása után tudva azt, hogy míg a havatlan telek alatt 22—24 fokig emelkedő hideg mellett a csak földdel fedett tőke el szokott fagyni, hó borította hegyeinken a nagyobb foku hideget bántatlanul kiállja. Igazolják állításunkat az $50/51$ -iki és $63/64$ -iki hó hullás nélkül kemény hideggel lefolyt telek pusztításai, s azon némely vidéken divatos szokás, mely szerint a szőlő nem földdel fedetik el, hanem karók segítségével hosszába szorosan lenyomatik, s ha havat kap fedőül, ép úgy kitelel, mint föld alá takarva.

A tavaszi virulat beköszöntésével a mint a hajtással — kikötözéssel — elkészült a szőlőmunkás, föld alatt és föld felett dictálva se lehetett volna jobban vezetni időjárást, körülményeket a szőlő javára. A téli hó és esőzések következtében a tőke rendelkezésére álló bőséges nedvkészlet, meleg esőkkel váltakozó enyhe lég áprilben, áfrikai hőség május havában, nálunk ritkán tapasztalt rohamos fejlődésnek indították a szőlőt, s a szőlőmunkás három naptári jóslatainak mindenikét már a kijelölt napok előtt teljesebbé menni láttuk.

„Ha Szent-György napkor a gyeű hágsójáról betekintve, levelet látunk;“ „ha Szt-János napkor megtisztult a szőlő szeme;“ „ha István király napra lágy szemet kapunk azon évben jó bor remélhető.“ Így szólnak a szőlőmives jóslatai.

Mi a harmadik jóslatot csak módosítással fogadjuk el. Mert akárhányszor találunk lágyszemet hegyeinkben István király napkor, s mégis gyenge közepes bort szűrünk. Ellenben valódi jó bort termő években. u. m. 1827-ben, 34. 41. 46. 48 és 66-ban sz. István napkor válogatni lehetett teljesen ért gerezdekben, míg jelen évben augustus 20-án teljesen ért gerezdet különben szép számu fajgyűjteményünkben egyetlen egyet se találtunk. A tartósan szép ősz nagyba helyre hozta a nyár mulasztásait, de a mostanihoz hasonló ősz — mint a századik évben nyiló Caktusz — ritka emberi nyom alatt ismétli magát.

Példátlan s csaknem a csudával volt határos azon gyorsaság, mintha a szőlő telep egy üdészeti ágygyá változott volna — melylyel a fakadást, a levélzet kibontakozása növekedése, s a termő vesszők csapjain megjelent gerezdecskék sebes fejlődése, virágzása követte. A fakadástól számítva, nem egészen teljes hat hét alatt a vizsgálat alá vett telepen — jun. 2-án — nem csak hogy minden szőlő válfaj gerezdei virágzásnak indultak, de mint alább átlandjuk — akárhány faj, már teljesen le is virágzott.

Megbocsát a t. olvasó, ha ezen telepről, melyen, mint legalkalmasabb helyen a virágzási észleletek tétettek, annak eredetéről, fekvéséről stb. a mellett, a mi dologra tartozik egy pár szóval azt is érintem, a mi talán e czikk keretén kívül esik.

A telep a kolozsvári ref. főiskola botanicus kertjében van befoglalva, s 120 tőkével, 85 hibátlanul megnevezett és catalogizált többnyire asztali, s kevés borszőlő fajt képvisel, egyike a legértékesebb válogatott gyűjteményeknek, melyek Erdélyben feltalálhatók.

A jeles férfiú, ki a tudomány, nevelésügy, de mindenek felett halála által siralmas sorsra jutott számos tagból álló családjára munkás férfi korának delén ragadtatott ki soraink közül, egyszersmind pomologus is volt, s eddigelé még senki által meg nem haladott szakmunkával gazdagította a pomologiai parlag irodalmát, egyszersmind szenvedélyes szőlész is volt, s igen helyes tapintattal ép azon okból keresett becses gyűjteményének helyet a főiskola növényintézetébe, hogy ez által a fiatalság fogékony keblében ezen nagy horderejű iparág iránti kedvet és hajlamot a maga idejében felébressze. Ezen férfiú Kócsi Károly volt, — s az általa beállított telepen észleltük a fajok virágzását, s rendre bekövetkezett szemlágulását.

A botanicus kert déli oldalán a főépület szintén délre tekintő fala mellett hosszában 4 sorban nyulik el a kis telep, északról és nyugotról az épület szárnyai közé szoritva. Tehát teljesen védett helyen.

A falzaton megtörő-napsugarak által áthevített légzőfürdőjében mosakodva reggeltől estig a tőkék az olasz földi növények dús tenyésztésére vannak kényszerítve. Ehez járul a jó mivélés, s az építkezési törmelékkel vegyített gazdagon trágyázott talaj is. Nem csuda hát, ha ily kedvező körülmények közt a szőlő már jun. elején virágzata teljében mutatkozott, míg kevéssé kedvező expositiok mellett az Aranyos és Maros vidékein, sőt a kolozsvári jobb hegyeken és kertekben jun. 24-kére a szőlő nem csak elvirágzott, s némely fajnál a szem madár-, másoknál nyulserét nagyságra nőtte ki magát. Sőt az apró burgundi s Nádor tőkéken Tordán jul. 2-án már posta nagyságu szemek is voltak láthatók.

A virágzás körül tett észleleteinknek csekély, mondhatni épen nem lett óhajtott sikere. Korai, közép idejű, vagy kései virágzat után a fajoknál virágzatuknak megfelelő érésére nem lehet következtetni. A jun. 2-ikán tett észlelet szerint a fennebbi telepen a 85 fajból 16 faj teljesen elvirágzott, azaz: már szemei megvoltak tisztulva, És kétségtelen tapasztalásaink után ezen 16 fajból 7 koráni, 5 közép, 4 épen késő érésű. A félig elvirágzott fajok közt szintén ezen arány mutatkozik a fajérés tekintetében, míg a virágzásban levők közül is nem egy akad, a mely később a kora érésűek közé sorakozik.

A virágzási észleletből annyi practicus eredmény csakugyan kivonhatónak mutatkozott:

1. A Lindai, Malinger, Kis burgundi, vagy Jakabszőlő és Margit egyszerre virágoznak az amerikaiakkal, de az érésben elhagyják azokat.

2. Az amerikai fajok elől járnak a virágzásban, késnek az érésben.

3. A Chasselasok néhány nappal később virágoznak, de a szemek fejlődésében és érésében amazokat csakhamar utol érik.

4. A borszőlők közt ezen telepen jul. 2-án elvirágozott a Ruländer vagy barátságzó s korán érik, korábban legtöbb borszőlőnél, de a később virágzó Oportó és Wildbacher érés dolgában utol érik.

Szemlágulás s a gerezd megérése közt szorosabb lévén az okszerűségi kapcsolat, korábbi lágulásról korábbi érésre biztosabb a következtetés — azonban nem minden kivétel nélkül. Tudunk példákat felhozni arra, hogy később lágulásnak indult gerezdek, korábban lágulóknál előbb megérnek. Ez az eset azon fajoknál fordul elő, melyek szervezetőknél fogva csekélyebb savanyttartalommal bírván, kedvező körülmények közt azt sebesebben feldolgozzák, s ennél fogva több savanyval bíró fajok felett korábban válnak élvezhetőkké. A Chasselas család némely fajai körül tett észleletek után vontuk le ezen tényt, melyekhez sorozhatjuk még a muskatállók több fáját, u. m. Fehér francia, Frontignan, violaszin, rózsaszin muskotállók, a Muskat Jépus és Hambro, sőt az Uvareginae és genuai fajokat. Többnyire mind asztali fajok s ép a fentemlített tulajdonságoknál fogva a kerti termésre, mint csemegék különösen ajánlhatók.

Végül a jul. 15-kétől aug. 8-ikáig lágulásnak indult szőlőfajokról vezetett hiányos, a bekövetkezett rendkívüli kellemetlen időjárás miatt szándékosan nem folytatott jegyzeteimet is ide igtatom:

Lágulni kezdettek: jul. 25-kén: Margit és Jakabzó. 20-án: Zöld és sárga Lindai. 22-én korai Malingre. 27-án: Estival Edinburg. 29-én: Chasselas párisi, Fontainebleau, Passa Tutti. 30-án: Lacryma Christi, Violaszin musk. Aug. 4-én: Narancs szőlő, Catawba, nagy és kis Nádor. Ruländer, Malvoisier. 6-án. Spanyol és ropogós chasselas. 8-án: Pápa malozsa, muscat Hambro, Jépus, Uvareginae, az én magonczom, Oporto, Wildbacher és nagy Burgundi (három utóbbi borfaj)

(Folytatása köv.)

Nagy Ferencz.

Vándorgyűlési közlemények.

V.

Indítvány egy gőzeke megvásárlása iránt.

Motto: A szántás pedig legyen egy jó bak arasz.

B. Bánffy János.

Tisztelt gyűlés!

Midőn bátorságot veszek magamnak a t. gyűlés előtt véleményezni a szántásról, önként következik, hogy a szántást ekével kell megtenni; milyen legyen ez az eke? arról már vitakoztak elég ezer esztendőtlől fogva, találtak is fel jobbknál jobbakat, — de a legjobbat csak is korunkban találták fel, s ez a gőzeke.

A gőzekét folyóink rónáin igen czélszerűen lehetne használni, nem terjeszkedem ki az ország minden térségére, majd elhoz mindent az idő, a kór szelleme, és a szükség, csak a torda-aranyosi gazdasági-egylet területére szoritkozom, az Aranyos folyó mentén Szent-Mihályfalvától Hadrévig, ezen vonal van hivatva leghamarább megismereteni a gőzekét hazánkkal, miután 10—12 birtokos van itt ezen rövid vonalon, kik 500 holdon és ezen felül is gazdálkodnak.

Tegyünk egy kis számítást.

500 hold földnek évi felmunkálása körül-belől így áll:

50 bold tavaszi szalmás.
150 „ törökbuza.
200 „ őszibuza és rozs.
100 „ takarmány.
50 „ rét.

kell tehát a gazdának felszántani tavasszal 200 holdat, ugarlásra 200 holdat és a takarmány váltójának felét 50 holdat.

Ennyi föld felszántása 400 négyes fogatu eke napszámot igényel, 400 eke-napszám pedig a mostani körülmények szerint 800 frt o. é. — az ugar és mellék szántások ujból 800 frt, tehát összesen 1600 frt egy évben.

Na de azt mondaná valaki az ellenfélből, nem úgy van az, mert én béreseimmel szántatok és nem kerül annyiba. — Lássuk:

24 ökör befektetési tőkéje 2500 frt.

Ennek évi kamatja	250 frt.
6 béres évi fizetése	600 „
6 ostoros évi bére	200 „
Ekeromlás és befektetési tőke	

kamat 100 „

24 ökör consumptioja 500 „

összeg: 1650 „

És mindezen kiadással és ennyi ökör fogattal egy tavaszi idényen az az 8 hét alatt nem 400, hanem legfeljebb csakis 300 eke-napot vagyunk képesek megtenni, akkor is csak úgy, ha mindig jó idő lenne, a béres sohe nem hibázna s vagy egyik vagy másik ökör nem lenne a szántásra alkalmatlan; és milyen lenne ezen szántás? miután tudjuk, hogy ha a béresnek nyomába nem járunk folytonosan, mindjárt hibásan szánt és áncsorog; ennél fogva miveljük földünket úgy a hogy lehet, nem pedig úgy, a mint kellene.

Lássuk a gőzekét:

Egy gőzeke kerül minden leszállítási költségekkel 12,000 frtba.

Ezen befektetési tőkének évi kamatja	1200 frt.
Egy gépész évi bére	1000 „
Két tüzesináló fizetése	240 „
Egy kormányos „	100 „
150 munkanap alatt naponta 30 mázsa	
köszén, mázsjája 80 kr	3600 „
Esetleges költségekre, nem vélt kiadásokra még tegyünk kozzá	660 „

összesen: 7200 „

Meg kell jegyezni, hogy ezen kiadás mellett a gőz-

eke megszántja 10 gazdának 200 holdas birtokát kétszer, ha kívánja háromszor, a takarmány váltóját egyszer, vagy belőle mi kívántatnék kétszer, miután képes naponta 30 ol dat 8"-re megszántani; télen pedig lecsépli minden gabonáját a két mozdony s még keres is egy pár száz véka gabonát másoktól cséplésbér fejében.

Most már vessük össze az ökröseke évi kiadását a gőzeke évi kiadásával:

10 gazdának 240 ökörbe álló tőke befektetése 25000 frt, az évi hat béres fogat tartás áll a fentebbi számítás szerint összesen 16500 frt.

A gőzekének tőke befektetése 12000 frt, évi kiadási költsége 7200 frt.

Továbbá: Vessük össze azon nagy pénzkülönbséget mely van a kettő között. Minden egyes gazdának minden évben 1000 frtja veszendőbe megy a kezelési költséggel és 1000 frtja ismét a befektetési tőketöbblettel; tehát minden évben hátrább van minden gazda gazdasága 2000 ftal

Még tovább: Azon 24 ökör, mely eddigi gazdálkodásunk szerint csak elsoványodni tudott, de meghizni nem, hogy némi kamatját a befektetési tőkének fedezte volna, ezután kétszer egy évben kibizalható és eladható lesz, minden eladásnál egy ökör 25 frtot, kétszer 50 frtot kamatoz, és így a 24 ökör évenként 600 frtot, — mindamelllett, hogy a széna, gabona behordását, a trágya kihordását és egyéb apró székérmunkákat könnyen megteszi, a nélkül, hogy husában fogyatkozna, sőt ellenkezőleg azon kevés mozgás hizásában elősegíti.

És még tovább: Ide kell számítanunk azon nagy horderejű ténytet, hogy gazdaságunkat belterjesebbé tehetjük, a mennyiben legalább 50 holdal többet szánthatunk és pedig jól szánthatunk, minden évben mélyebben, míg végre a teljes rajolirozást érjük el, és ha ezt elértük, akkor mondhatjuk gazdaságunkat valódinak; addig minden gazdasági mivelet csak félszeg erőltetése a benne termelendő plántának nem terjeszkedhetvén a gyökér kényekedve szerint nem hathatván be kellő mélységre; de ha a szántás kellő mélységi fokát elérte, gabonánk szilárd nádkeményességű szálakat hajt, kétszeres termést ad, meg nem dől, a vető és arató gép, biztosan dolgozik, szóval nem

lehet eléggé kimagyarázni azt, hogy micsoda jó teteményei vannak a föld jó és mély felporhanyításának.

E tapasztalatból meritett adatok világosan mutatják, hogy mennyivel előnyösebb a gőzeke használata az eddigi ekénél.

Ha tíz gazda egyenkint 1200 frtot összetenne, összesen 12000 frt. az első évben tökéletesen kifizetné magát.

Ilyen birtokos urakat találunk az Aranyos terén többet Szentmihályfalvától Hadrévig, u. m. Szentmihályfalván M. Nagy Elek ur, Keresztesen Papp Joachim ur, Aranyos-Polyánban t. Szentpáli Ignácz ur, Gyéres-Szentkirályon M. Paget János ur, gr. Teleki Gusztáv, gr. Toroczka Miklós, M. Betegh Ferencz ur, gr. Béldi György ur, Gerenden gr. Spanoki Károly ur, gr. Klebesberg ur, Hadréven M. Miksa Elek ur, M. Szilvási Béla ur, — kiknek nem kerülne valami nagy áldozatukba, midőn látják, hogy ugy czélszerűség, mint gazdaságosság tekintetéből nem eshetik kifogás alá, annyival inkább, hogy már Magyarországon több ily gép működik, a Continensen pedig több mint 3000.

Biztosítás szempontjából lehetne ugy egyezni a gyárossal, hogy vállaljon felelősséget a gép sikeres munkásságáról ő maga küldvén mellette értelmes kezelőket — itt is hamar betanulnák mások is kezelését, mint más gépeknek betanulták ugyannyira, hogy most már Ujvárt és másutt is lehet ilyen gépvezetőket találni 40—50 forint havi díj mellett.

Igen ajánlható volna, hogy valamint a cséplőgép társulat Kolozsvárt és Maros-Vásárhelytt, ugyan az vagy más hozatna ilyen gépet és ha 3 frtért szántaná is holdját 8" mélyre, egyelőre vagy 10"-re, tetemes haszon fejlődne ki. 5000 holdat könnyen végez, 15000 ftért, maga a géptulajdonos adván hozzá a tüzelőt. A földbirtokosok örömet járulnának ezen munkához, mert jelenleg egy hold föld beszántása ezen vidéken nem kevesebb mint 6 frt. meggyezvén, hogy rosz faekékkel.

Nem fog ártani róla gondolkozni tisztelt gyűlés, nekem reményem van s tisztu meggyőződéssem, hogy a mi jó és czélszerű annak el kell jönni.

Omnia jam fient, fierique posse negabam.

NAGY DÉNES,
a torda-aranyosi gazdasági-egylet
titkára.

T A R S A L G O.

Kenyérsütési kísérletek.*)

A pozsony megyei gazdasági-egylet a belga mód szerint készült kenyérsütő kályhával következő eredménnyel tett kísérletet:

1-ső kísérlet: Megtartott Pozsonyban a megyeház udvarán 1872. évi szeptember 27-én.

A kemence egy öl magas csővel felszerelve a megyeház udvarán felállítván, pontban fél négy órakor délután begyújtott, és középszerű fél órai tüzelés után pontban 4 órakor a ke-

nyér bevetéltetett, minden 10 perczen a belső dob megfordított és a bevetelés után 25 perczor a kenyér megtekintvén félig sültnek találtatott, 4 óra után 45 perczor pedig tökéletesen sültve volt.

Öt keuyérre felhasználva lett 10 font vegyes közép finom buza-rozs liszt.

Feltüzeltetett 1 kr. értékű fa a begyújtáshoz és 4 font kőszén.

A kenyerek a medenczékben szemre szebben sültnek meg, mint a lemezeken; a kenyér könnyebb kivétele végett azonban czélszerű lenne, ha a medenczék falai nyithatók volnának. A kenyér különben könnyű, középszerű magas és jó ízű, ugy hogy az eredmény mindenkép kielégítő:

*) Összehasonlítás végett ajánljuk az „Erdélyi Gazda“ ideai 11-ik számában foglalt: „Jelentés a kenyérsütési kísérletekről“ és a 18-ik számában foglalt: „Kísérlet“ cz. cikkeket. Szerk.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 22-ik számához, 1872.

A bevetelés alkalmával a 18° Reaumur hőmérsék a kemenczétől $\frac{1}{2}$ ölnyi távra kisugárzó meleg által 22—23° között változott s a tüzelés ezen mérve mindvégig megtartott.

2-ik kísérlet. Megtartatott Pozsonyban a Fürstenalleen a lókiállításakor sept. 29-én hasonló jó eredménnyel.

Az akkori 20° rendes hőmérsék a kemenczétől $\frac{1}{2}$ ölnyi távolságra kisugárzó melegtől 23—24° között változott.

Vélemény: A kenyérsütő kályha takarékosági szempontból általában ajánlható.

J E G Y Z Ó K Ö N Y V

felvéve Esztergomban 1872. évi február 24-én a nagyméltóságu földmivelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium által Belgiumból hozatott s kísérlettétel végett az esztergom-vidéki gazd. egyesülethez küldött köszénnel fűthető kenyérsütő kályhával esz- közlöt kísérlet eredményéről.

A kenyérsütő kályha egy félig zárt (mert nyitott ajtó vezet a mellette levő gépgyárba) helyiségben állított fel, léghuzam elégséges volt, miután a kályhára alkalmazott bádogcső kéménybe vezetett. A kályhába apró puha fával tűz élesztetvén, midőn ennek parázsa a kőszén meggyújtására elégségesnek mutatkozott, rá doroghi darabos kőszén rakatott. A begyújtás délután 3 óra 5 perczkor történt, félóra mulva vagyis 3 óra 35 perczkor a kőszén teljes felgyulása következtében a hőmérsék a kályha belső dobjában a sütéshez kívánt fokra emelkedvén, a már kész kenyér-tészták a bádogmedenczékbe rakattak, s a belső dobban levő állományra állítottak, melynek nyílása bezáratván, a külső dob nyílásától elfordítottatott, s ez utóbbi szintén bezáratott. Hogy a sülés egyenlőtlenül ne történjék a sütés tartama alatt a belső dob 5—6-szor megforgattatott, a belső dob ajtaja azonban a kenyerek megtekinthetése végett csak egyszer nyitattott fel, nehogy sok meleg vesztessék. Azon időtől kezdve, mióta a kenyerek berakattak, többé kőszén a kályhába nem tétetett. — Négy óra 23 perczkor vagyis 48 percznyi sülés után a kenyerek kivétettek, azok tökéletesen kiszülve, szép színű héjjal ellátva, könnyű, egészségesek és élvezhetők voltak, miről a kísérlettevő bizottság ugyszinté a jelenlevő nagyszámu közönség a kenyereknek kihűlése utáni izlelésével gyakorlatilag meggyőződött.

Tüzelő anyag elfogyasztatott 1 font puhafa a begyújtáshoz és $7\frac{1}{2}$ font doroghi darabos kőszén.

A kenyerekhez vétetett 10 font liszt; az 5 darab kiszült kenyér sulya tett 13 fontot. Több lisztet nem tanácsos venni, mert a medenczéből kifut a tészta, legjobb, ha a medencze csak félig töltetik meg.

Itt helyben a doroghi darabos kőszén mázsája 70 kr lévén, a felhasznált $7\frac{1}{4}$ fontra esik

Egy font puhafa értéke felvehető

Tehát került a 13 font kenyér kisütése

Vagyis 1 font kenyér sütése került $\frac{6}{13}$ rész, tehát nem egészen fél krajczárba.

Miután a kísérlet, mint fentebb jeleztetett, nem egészen zárt helyen tétetett, azon hőfokot, melyet ezen kályha egy tökéletesen zárt szobában annak melegítésére előidézne, nem voltunk képesek feljegyezni, azonban a nyitott ajtaju kísérleti helyiségben

tapasztalt melegségből bizton következtethetjük, hogy ezen kályha, ha zárt helyiségben használtatnék, azt teljesen melegitené.

A tapasztaltak után alólirt kísérlettevő bizottságnak véleménye abban összpontosul, hogy ezen kenyérsütő kemencze ott, hol a kőszénhez jutányosan hozzá jutni lehet, előnnyel használható, miután kevés tüzelő anyagot igényel, s a kenyérsütésen kívül lakhelyiséget is melegithet, ott pedig, hol ezen kemencze folytonosan kenyérsütésre használtatnék, miután ha egyszer már fel van melegítve, sokkal kevesebb tüzelőanyag kívánatik a sütéshez szükséges hőmérsék előidézésére, a fönebb kiszámított költség még jóval alább szállana.

Hogy azonban ezen kenyérsütő kályhák nagyobb gazdaságokban a napról napra drágább tüzfának megkimélése, ugyszinté a felette nagy kárral járó szalma tüzelésnek lehető meggátlása czéljából előnnyesen használhatók legyenek, alólirt bizottság nézete az, hogy kellene ily sütőkályhákat nagyobb mértékre készíteni, s azokkal is kísérleteket tenni, valjon oly nagyságu kenyerek, miyennek sütése gazdasági cselédeknél gyakorlatban van, tökéletesen kiszülnének-e, s valjon ily nagyobb kemenczék használatánál nem emelkedik-e a szükségelt tüzelőanyag mennyisége tul azon arányon, mely a kisebb és nagyobb kenyerek közt lenne?

Később, mártius 16-án, ugyanazon helyiségben ismét tétetett kísérlet, — az eljárás ez alkalommal is a fentebb leirt módon történvén, az eredmény ugyanaz volt, a felhasznált tüzelőanyagban is oly csekély különbség mutatkozott, hogy a fennebb előadottakat mind a két kísérlet eredményeül tekinthetjük s e szerint kifejezett véleményünket igazolva látjuk.

Szőlőeke kísérlet Püspökiben.

— October 25. 1872. —

Előre kijelentem, hogy nem fogok virágos nyelven beszélni, nem irom le, hogy mily felhők boríták a felkelő napot midőn utra kelénk, hogy ragadta kocsinkat a tüzes mén, milyen volt a vidék, — sőt még azt is mellőzöm, hogy egy ember, a kitől az utat kérdeztük a „Tokaj“ szőlő felé, minden áron Tokajba akart bennünket küldeni. Ezek mind költői dolgok s nem valók tárgyanizhoz. — Hanem irok egyszerűen és komolyan, ugy a hogy a komoly férfiak azt szeretik.

Olvasván a meghívást a „Bihar“ legközelebbi számaiban egy a püspökii „Tokaj“ nevű szőlőben tartandó szőlőeke kísérletre, én is mint a gazdaszat barátja s annak elméletével nagy kedvvel foglalkozó, siettem a kijelölt helyre, — hogy szemtanuja legyek a kísérletnek.

A szőlő, mely a kísérletre bszemeltetett, Püspöki mellett a délkeléti oldalon fekszik, nem igen meredek hegyen. A szőlőtőkék karóval vannak ellátva, a sorok egyenesek s nem igen gazosok.

Ezeket azért bocsátom előre, mert a hegy meredeksége, a tőkék melletti karók, a sorok görbesége s nagyon gazosága a szőlőekéknek nagy hátrányára volnának.

A helyszinén 6 eke volt felállítva. 2 Paget-féle, Rajka P. kolozsvári gépész által készítve, a gazd. egyesülettől, — 4 pedig Pergo nagyváradi gépész készítménye. Ezen ekék közül egy turó-1 nyitó-, 2 kapáló- és 2 fedőeke volt.

Alig tekintém meg az ekéket. midőn kikerkeztek Váradról a biharmegyei gazd. egyesület küldöttségi tagjai: tek. Tar Imre, Ribianszky és Jnhász Gyula urak, s velök együtt még több tekintélyes szőlős gazdák, majd Püspökiből is sokan, — kiket nem a kíváncsiság, — hanem azon eszme vezetett oda, hogy ezen kísérlet újabb lendületet ad a szőlőművelésnek, hazánk ezen egyik legfontosabb iparágának.

Várakozásukban nem is csalatkoztak.

Pontban 9 órakor megkezdett a kísérlet mintegy 40—50 ember jelenlétében.

A sorrendre nézve nem volt semmi előleges megállapodás hanem elővették az ekék egymásután úgy a mint következtek Nevezetesen:

1. Fedőeke Pergétől. Ez hasonló a rendes szántóékéhez csak hogy csorosozlyája nincs. A belefogott (1) lovat egy embernek a sorok közepén kell vezetni, másik ember az ekét tartja. Ez a szőlő tövéhez borogatja a sorok közötti ormot, s így meglehetősen el is fedi, — másfelől azért is hasznos, mert mélyen járván, a földet sokkal jobban megforgatja, mint az a kézi kapával szokott történni. — Nem lehet tehát elvitatni tőle az érdemet, csak hogy nagyon nehéz s egy közönséges erejű ló alig volna képes huzni — Jó volna, ha az illető derék mester megkönnyitené.

2. Turó-eke ugyancsak Pergétől. Ez arra való, hogy a sorokközti levő ormot kétfelé turja, s így egyszerre fedje mind a két sor szőlőt. Alakja olyanforma mint a rendes ekéé, csak hogy mind a kétfelől van kormánydeszkája. Taligája kétkerekű, csak hogy egy kissé keskeny s hamar felfordul. Nem nehéz, pedig mélyen jár, és a siskát kivagdálja. Csendes haladás mellett gyönyörű munkát tesz és mégis nagyon sokat lehet vele végezni naponként, ha két ló változtatva fogatik bele. Ezt oly esetben is lehetne használni, midőn a szőlő kézikapával fedetik el, hogy a földet felforgassa s ez által azt termékenyebbé, a szőlőt levelesebbé tegye. — Hasznossága és czélszerűsége kitünően bizonyult, s hihető, hogy minél hamarabb el fog terjedni nemcsak a vidéken, hanem az egész országban.

3. Nyitó-eke (Paget-féle) a gazd. egyesülettől. Szerkezete némileg hasonló a rendes ekéhez, — taligája egykerekű, mely miatt az eke ide s tova inog, és a tőkékben sok kárt tesz, — azt nem is említve, hogy a szőlőkarókat mind kitördeli. Ennek módosításra van szüksége.

4. Kétsort fedő eke Pergétől. Ez magának a mesternek véleménye szerint is legkevésbé felel meg a czélnak minden jelenlevő ekék közt, — már csak azért is, mert irtóztató nehéz, s egy ló nem bírja, két lovat belefogni pedig nagyon alkalmatlan volna.

5. Nyári kapálóeke Pergétől. Ez a gyom kiirtására s a föld forgatására van irányozva, s e várakozásnak meg is felelt. Van öt kapája, taligája kétkerekű s így egyenesen megy. Egy ló nagyon könnyen bírja. Ez a mi viszonyainkhoz van alkalmazva, azért igen ajánlatos s elterjedése óhajtható.

6. Paget-féle kapáló-eke. Ez is a gyom kiirtására való. Előnye az előbb említett Perge-féle kapáló-eke felett az, hogy 9 kapát fel lehet reá rakni, s így inkább nem kerülgeti ki a gáz; azonban annál sokkal nehezebb és az egykerékkel nagyon inog. — Ugy, hogy a mi nehéz földjeinkhez a Perge-féle könnyű kapáló-eke sokkal alkalmasabb.

És ezzel mintegy 11 órakor be volt végezve a kísérlet, melyben ha verseny lett volna, az első díjat s legnagyobb kitün-

tetést mindenesetre a turó-eke kapta volna meg, melynek készítő-mestere dicséretet érdemel. — Én nem akarok, nem szoktam reclamat csinálni, nem is ismerem a mestert, — de ezen turó-ekét mégis lehetetlen nem ajánlanom a szőlős gazdák figyelmébe. (Ára nem lesz nagy, a mint hallám 20—25 forint.)

Hogy ilyen szőlőekék használatával sokkal okszerűbb szőlő-nevelés honosodik meg vidékünkön az tagadhatatlan, — mert keesebb kiadás mellett is termékenyebbé tétethetik a föld, csak hogy bizony a szőlősorokat igazgatni, kiegyenesítgetni kell, az egy nevezett „porhajast“ pedig egészen ki kell szedni a sorok közül; mellőzni kell továbbá a hol csak lehet az eddig nagy költséggel tett karóaszt.

Végül köszönetet érdemel a gazd. egyesület küldöttségé, hogy ezen kísérletet a szőlő-ekékkel nyilvánosan tette, s ez által nagyobb figyelmet ébresztett a bortermelés nagyfontossága és okszerűbb szőlőművelés iránt.

K. Nagy Sándor.

(Bihar.)

A szeszadó reformja tárgyában

értekezletek folytak e napokban a magyar és osztrák kormány képviselői és mindkét fél részéről megbízott szakértők között. Magyar részről a kormány Andreánszky és Merfort által, a szesziparosok Hazay, Deutsch, Leidenfrost, Leipziger és Rottermann szakértők által voltak képviselve.

Tárgyalás alá csupán azon pontok vétettek, melyekben a magyar és osztrák javaslatok egymástól eltérnek s egy pont kivételével mindenben létre is jött az egység. Az osztrák javaslat a kis szeszfőzdeket érintetlen hagyta, a magyar gyökeres reformokat indítványoz, végre abban történt megállapodás, hogy ezentúl a szeszfőzdek felosztása nagyokra és kicsinyekre megszűnik s a szeszfőzdek a szerint osztályoztatnak. a mint 1) gyümölcsöt, törkölyt, vagy 2) lisztes anyagokat (burgonyát, gabnagemüeket), répát és mellaset dolgoznak fel. Az első osztályuaknál három akósnál kisebb üstöknél az eddigi átalányadófizetés fennmarad, a nagyobbaknál a feldolgozott anyag vétetik alapul s megengedtetik, a mérő-készülék használata; a második osztályosaknál a kisebbek szintén megmaradnak az eddigi adózási mód mellett, míg a nagyobbak választhatnak az átalány- és terményadó közt. A magyar szakértők csak heves viták után egyeztek ebbe s felhívták a kormányt arra, hogy erélyesen intézkedjék olyféle visszaélések meggátolására, minők a mérő-készülék alkalmazása idejében divatoztak.

Az adózás alapjául szolgáló szeszfőzési eredmény megállapításánál is lényeges differentiak voltak; az osztrák javaslat 24 óra és egy akó erjesztő tartalom felvétele mellett répánál $3\frac{1}{2}$, lisztes anyagoknál $4\frac{1}{2}$, mellasénál $5\frac{1}{2}$ -et vett alapul; a magyar képviselők felszólalása folytán e számok $\frac{1}{2}$ fokkal leszállítottak; az osztrák javaslat 3% adót czélt, míg most csak 15% éretik el. Mezőgazdasági szeszfőzdek oktobertől mártiusig 10% elengedésben részesülnek, ha erjesztő edényeik tartalma nem több 60 akónál; az év másik felében a teljes adót fizetik, mely minden szeszfőzdekre nézve egy-egy fél f. alkohol után 6 kr.

Annak meggátolására, hogy az átalány-adót fizetők 24 óra alatt többszörösen ne ereszszenek, az edények bizonyos aránya állapított meg. Semmikép sem tudtak a szakértők beleegyezni a két kormány azon terveibe, hogy az égető-készülékek az erjesztő

edényekkel bizonyos arányba hozassanak; ez több milliónyi kiadást okozna a szesziparnak, s az országnak semmit sem használna: a kormányképviselők azonban csak igen csekély engedelményekre voltak e részben hajlandók. Az üzlet főnakadásának fogalma pontosabban körülíratott, úgy hogy ez oldalról differentiák nem fognak fölmerülni többé; a mérő készülékkel való visszaélés meggátlására megfelelő intézkedések javasoltattak. Az átalányadótvörvény 1873. szept. 1-én lép életbe.

Ezen enquéte megállapodásainak alapján a két kormány képviselői új törvényjavaslatot fognak szerkeszteni s ezt még egyszer a szakértők gyűlése elé terjesztik.

LEVELEZÉS.

Cserhalomtáj, nov. 11. A múlt hó esővel végződött, ez esővel kezdődött és most egy pár jó fagyos éjjel hozzá járultával is a föld pompásan számlik a legjobban boronálódik. Foly is az ősztetés a javából, sőt többen a tavasziaikat tavaszbuza, rozs és alakort is vetnek, csak az egerek milliói ne tennének ezután kárt, mint tettek a korábbi vetésekben. Szőlőinket kimetszettük, elfedtük, s a kik ültetni akartak, ültettek is eleget a legszebb remény-nyel, miután a venyige nagyon megvan érve s a föld a szept.—októberi szárazságokra jött esők s arra következő jó idő folytán teljesen elvan készülve. Csak nagy dolog ez még is, hogy népünket sehogy se lehet rábírní, hogy új ültetésű szőlőjét rendbe ültesse s külön faj szőlőkkel. — Hanem egy igénytelen interpellációt veszélyeztetek itt, Fekete Pál vándortanár barátomhoz. Szerinte „pezsgő bornak való szőlő a pineau gris, melyet clevner vagy ruhländernek is hívnak.“ Lásd „Erd Gazd.“ közelebbi számát. Ugy de az az előtti számban az egylet kertjében termelt szőlők mustja sav és cukor tartalma kimutatásánál a német fajok közt a ruhländer, mint német, a pineau gris mint francia borszőlő faj van feljegyezve: már most, hogy igazodjunk el ez elnevezéseknél? Én eddig úgy tudtam, hogy a Clevner, ruhländer vagy szürke-batát egy faj, s ezen fajt bírom is. Feledhetlen emlékü barátom Nagy János, mikor elbeszéltem neki hogy a véletlen hogy vitt bele a szőlő plántálásba, azt ajánlotta, hogy mind ruhländer szürke-batátot ültessenek, rendelt is nekem 1000 venyigét. S most bánom, hogy utóbb is mind nem ültettem azt, mert sokat és jót terem s mindég. Utóbb hallottam, hogy Marokhán márrég van ültetve s e teszi a marokhái bortfoly híressé. Meglehet, hogy szőlészeti tanulmányaim, tapasztalaimról fogok még e lapok hasábjain megemlékezni. De addig is vágyom tudni a ruländer és pineau gris nevek ugyan azonosok-e? *)

Vályi Elek.

*) Addig is, míg a szőlészeti vándortanár ur e kérdésre tüzetesen felelne, tudtára adjuk a t. interpelláló munkatárs urnak, hogy a pineau gris, ruhländer, clevner vagy clavner szürke-batát csakugyan synonym nevek, melyek tudtunkkal külön vidékek táj-szólása szerint szoktak használni.

Szerk.

EGYVELEG.

* A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi magy. kir. miniszterium által egy mezőgazd. gépészeti szaktanár kiképzésére f. é. october hó 20-án 13,455. sz. a. kitűzött 1000 ftos ösztöndíjra hirdetett pályázati határidő 1872. évi december hó 31-ig meghosszabbított.

* Mikép értékesíthető a megfagyott burgonya? Minthogy a megfagyott burgonyát szeszgyártásra sem mindenütt lehet haszonnal alkalmazni, a következő megjegyzés némely gazdára nézve tán érdekes leend: A fagyos burgonya, megfőzve és verembe csömöszölve, igen jól eltartható, s ez állapotban úgy szarvasmarhák, mint sertések számára kitünő takarmányt szolgáltat. E célra a deszkákkal kifalazott vermek igen ajánlatok; ha azonban ilyenek felett nem rendelkezünk, akkor ásassunk egy meredek falu vermet s annak fenekét valamint oldalait szalmával rakassuk ki, hogy a burgonya közé homok, illetőleg föld ne keveredhessék. Ezután a frisen főtt burgonyát a verembe öntjük, lehetőleg lecsömöszöljük s föléje ismét szalmát vagy galyakat, erre pedig földet rakunk a végett, hogy a szalma vagy galy lenyomassék és a burgonya az eső ellen védve legyen. Ez állapotban a burgonya savanyu lesz és évekig eláll. A kicsiben, valamint nagyban tett ily kísérleteknek mindig kedvező eredményük volt. (Gy. m.)

* P o n y v á k vizhatlanná tevésére igen jó mázt adnak a következő szerek: Forró vízben két font közönséges szappant oldunk fel, egy másik edénybe egy jó adag vasgáliczot, és ezen vasgáliczoldatból addig keverünk és anynyit a szappanoldathoz, míg csapadék képződik. Az így képződött csapadékról, a mi nem egyéb, mint vasszappan, a vizet lefolyatjuk, és az üledéket addig szárítjuk, míg az oly szívós állományu lesz, mint a közönséges flastrom és sötétvörös színt nyert. Ezen anyagból veszünk félfontot s ezt összekeverjük jól s szükség esetén eldörgöljük festékdörzsölővel, egy font, bőven mérve, lenmagolajjal, s kész a máz. A lenmagolajban azonban a keverés előtt 2 1/2 lat kaucukot (gummi-elasticum) oldunk fel, mely műtét-nél következőleg kell eljárni: a kautschukot igen vékony szeletekre kell metélni s jól kiszáritni, s mintegy két óráig forraljuk a lenolajjal, s az oláttan részekről az olajat leszűrve, ezen leszűrt tiszta rész lesz a vasszappannal összekeverve. A szerint a mint higabb vagy sűrűbb mázt akarunk előállítani, azaz a szövetet vékonyabb vagy vastagabb mázzal akarjuk bevonní, a kiszabottnál több vagy kevesebb olaj veendő.

* Pályázat gazd. tanintézeti tanári állomásra. A kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézetnél a természettudományi tanszék megürülvén, ezen tanári állomásra, mely 1500 frt évi fizetés, és természetben kijelölendő szabad lakással van egybekötve, ezennel pályázat hirdettetik, oly megjegyzéssel, hogy az első szolgálati év próbaévnék tekintetvén, a végleges kinevezetés csak annak sikeres betöltése után fog bekövetkezni. Ezen tanszékhez a következő tantárgyak előadása van kapcsolva, u. m.: 1. állattan; 2. növénytan; 3. ásványtan; 4. lég-

tüneten, ezenkívül 5. hal-, méh- és selyemtenyésztésben, s az állomás jövő 1873-ik évi márczius hó 15-ik napján lésszen elfoglalandó. Felhivatnak az ezen tanszék elhagyására ért pályázni kívánók, hogy úgy elméleti, mint gyakorlati előkészültségüket, valamint feddhetlen előéletüket igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket legfeljebb december hó utolsó napjáig a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszteriumhoz nyujtsák be. Pesten, 1872. évi november hó 6-án. A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszteriumtól.

* A marha istálló hőmérsékéről. El van ismerve, hogy a szarvasmarha tenyésztéséhez 10, legfőleg 14° R. istállómeleget igényel. Ezen felül való hőmérsék már ártalmas, mert mennél magasabb a hőmérsék, annál tisztátlanabb az istálló levegője. Ha a temperatura ezen alul van, úgy nagyobb takarmány-fogyasztást idéz elő. Valamint a földmives osztály szabadlégtől szorgosan elzárt szobái, úgy a legtöbb istállók is többnyire igen melegen tartatnak, s csak igen kevés szenved hideg miatt. Az utóbbi esetben kívülről alomszalmának falhoz rakása és szalmából fonott kettős ajtókkal segíthetni; vagy ha az istállóban aránylag kevés állat van, akkor az üres helyet szalma vagy más egyébbe kell kitölteni; vagy végre a mi ritkábban fordul elő, hogy az istálló igen magas, úgy az állatokkal sokat kell takarmányoztatni, hogy így az emésztési vegyhatás által az állat, a tenyésztéséhez szükséges testi meleget elő állíthassa. A csekély áru hőmérő

beszerzése által a szobafűtésnél sok fát lehet meggazdálkodni, ugyanezen hőmérőt időnkint istállónkba vite, megmutatja nekünk, hogy legfontosabb házi állataink jó tenyészhetésére mily készüléteket tegyünk.

Piaczi árak.

Kolozsvártt 1872. év november hó 28-iki heti vásár árjegyzéke nagy vékával. Tisztabuza 3 frt 50 kr, elegybuza 2 frt 60 kr, rozs 2 frt 50 kr, törökbuza 1 ft 80 kr, zab 62 kr, árpa 1 ft — Pityóka 70 kr. Káposzta száza 10 frt. Marhaus fontja 21 kr, sertés-hus 26 kr, szalonna 48 kr, turó 44 kr, háj 45 kr, hájzsir kupája 1 ft 10 kr pulyka párja 5 ft. lud 3 ft — kr, csirke 80 kr, récze 1 ft 20 kr, tojás 4 drb. 10 kr, egy hosszú öl fa 22 ft, 1 kurta öl 13 ft. 1 piaczi szekér fa 6 ft. deszka párja 1 ft.

TARTALOM: Erdélyi boraink legújabb diadala. — Gyümölcsseim (folyt.) — Az ideai bor-év. (folyt.) — Vándorgyűlési közlemények V. — Társalgó: Kenyérsütési kísérletek. — Szőlő-eké kísérletek Püspökiben. — A szeszdó reformja tárgyában. — Levelezés. — Egyveleg — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Hirdetések.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt

(alapítva 1865-ben)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben

5 milliót

(1) halad, köztudomásra hozza hogy az idei (11—*)

takarmány és gabona biztosítási üzlet

megnyilván, ezen osztályba vágó minden biztosítási ajánlatok elfogadtatnak.

Biztosíthatók pedig tűz ellen mindennemű takarmányfélék és gahonák, szabadban vagy fedél alatt, boglyákban, asztagokban vagy magtárban. Elcséplés után a biztosítás a magra is tovább foly, ha az iránt jelentés tétetett. Az épület biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a „Victoria“ által életbe léptetett.

„társas-, árva vagyon- és egyházi biztosítás“

mire nézt külön, rendkívül kedvezményes, díjszabások vannak megállapítva.

Házi berendezések, mint butor, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyujtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasút-építkezésekre, kereskedelmi raktárookra, boltokban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra stb. tűzvillámcsapás, rombolás, robbanás és kihurczolkodás veszélye ellen

Egyszersmind felhivat k a t. közönség

életbiztosítási

ajánlatait is a „Victoria“-nál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyujtja.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s vidéki ügynökségek

a „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.